

Za Říši a Evropu národů! „Nová“ NPD jako vzor a partner české extrémní pravice

For the Reich and the Europe of Nations! The “New” NPD as a Paragon and Cooperation Partner of the Czech Extreme Right

VENDULA PROKŮPKOVÁ

Charles University, Prague, Czech Republic

E-MAIL

prokupkovavendula@gmail.com

ORCID

<https://orcid.org/0000-0003-2679-6732>

ABSTRACT

This paper deals with the transnational cooperation of the Czech and German extreme right. The paper focuses on one of the most prominent international partners of the Czech extreme right – the German Nationaldemokratische Partei Deutschlands. By adopting the discourse analytical framework of the Essex School, the author focuses on revealing the discursive conditions as conditions of possibility within which the cooperation between the NPD and the Czech extreme right has gradually formed over the last 25 years (1996–2021). The article first briefly summarises NPD's history and explores the development of the party's foreign policy conception since the second half of the 1990s, when the party became radicalized and opened itself up to a cooperation with the neo-Nazi movement. Reflecting on changes in NPD's political discourse, the article shows that the discursive turn towards anti-globalization served as the main condition for establishing closer cooperation between NPD and Czech extreme right.

KEYWORDS

extreme right, Nationaldemokratische Partei Deutschlands, neo-nazism, Essex School of Discourse Analysis, Czech Republic, Federal Republic of Germany, Workers' Party of Social Justice, Sudeten Germans

DOI

<https://doi.org/10.32422/mv-cjir.12>

ÚVOD

V březnu 2021 tomu bylo 25 let, co byl do čela nejstarší extrémně pravicové strany v Německu zvolen Udo Voigt. Voigt stál v čele Nationaldemokratische Partei Deutschland (NPD) 15 let, pod jeho vedením strana prošla strategicko-programovou proměnou, z minoritně ultranacionalistického subjektu se stala silou, která doposud, přes proměnlivé volební výsledky, zaujímá výsadní postavení v rámci extrémní pravice v Německu.

Význam NPD však není omezen pouze na SRN, kde tato strana po řadu let usilovala o sjednocení sil extrémní pravice. NPD se pod vedením Udo Voigta i v následném období rovněž stala významným vzorem a partnerem pro extrémně pravicové strany a organizace v České republice. Z partnerství s NPD těžili zejména aktivisté neregistrované neonacistické organizace Národní odpor, v roce 2010 Nejvyšším správním soudem rozpuštěná Dělnická strana (DS) a její nástupnický subjekt, Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS), Dělnická mládež či např. v roce 2018 vzniklá organizace Mladí nacionalisté.

Neonacistické hnutí v ČR se od první poloviny druhého desetiletí 21. století nachází ve fázi dezintegrace (SLAČÁLEK – CHARVÁT 2019: 121). Přestože význam „tradičních“ partnerů NPD za posledních deset let výrazně poklesl, nelze této straně upřít nezanedbatelný vliv na podobu české polistopadové pravice. V současnosti je již zdokumentovaným faktem, že NPD sloužila jako významný vzor pro utváření strategií DS a později také DSSS (HÁKA 2016: 232–233; MAREŠ – VEJVODOVÁ 2010: 48; RATAJ – DLOUHÝ – HÁKA 2020: 243). Od konce první dekády 21. století se navíc projevy členů NPD a její mládežnické organizace Junge Nationaldemokraten (v roce 2018 přejmenovaná na Junge Nationalisten, JN) staly běžnou součástí repertoáru větších manifestací pořádaných DS/DSSS a neregistrovanými neonacistickými organizacemi v České republice (NAPŘ. MAREŠ – VEJVODOVÁ 2010; VEJVODOVÁ 2014). Čeští aktivisté naopak již tradičně navštěvují demonstrace, kongresy a kulturní akce pořádané NPD a JN v Německu (NAPŘ. VEJVODOVÁ 2014).

Ne vždy však byly vztahy mezi českou a německou extrémní pravicí hladké a bezkonfliktní. Na české straně tradičně projevovali ochotu spolupracovat s Němci spíše neonacisté než někdy až vyhroceně protiněmecká národovecká ultrapravice (MAREŠ 2008). Poměrně málo v odborné

literatuře reflektovaným faktem je, že i německá extrémní pravice nebyla vždy ke spolupráci s českými partnery otevřená (CARSTENS 2008: 63). Postoj německé extrémní pravice k formování vazeb do ČR byl mnohdy zdrženlivý, byl zatížen revizionismem, obviňováním z historických křivd, xenofobií i rasismem. O to více paradoxní se pak může zdát případ kooperace DS/DSSS a NPD. Ten totiž dokládá, že NPD pod vedením Voigta byla ochotna rozvinout spolupráci i se subjekty, jež (alespoň z hlediska své veřejné prezentace) trvají na platnosti Benešových dekretů, jejichž zrušení NPD dlouhodobě požaduje.

Co tedy NPD a její mládežnická organizace rozvojem vztahů na východ od německých hranic dlouhodobě sledovala? A jak se svými partnery překonávala rozdílné pozice k otázkám minulosti? Následující text se zabývá proměnami zahraničněpolitické koncepce NPD od roku 1996, tedy od prvního zvolení Udo Voigta do čela strany, a následnými přímými vazbami této strany na strany a organizace extrémní pravice v ČR. Autorka článku post-foundationalistickou optikou Essexské školy diskurzivní analýzy zaznamenává proměny politického diskurzu NPD a zkoumá tak proměny diskurzivních podmínek, které nabízely odlišné rámce pro porozumění a „racionalizaci“ spolupráce s českými partnery. Vývoj vztahů NPD se stranami a organizacemi české extrémní pravice pak analyticky řadí do několika časově se prolínajících etap lišících se podobou diskurzivních podmínek jako podmínek „možnosti“ myslitelného (TORFING 2005: 9–16).

Od dosavadních prací věnovaných transnacionální spolupráci české extrémní pravice (HEINDRICH-BÖLL-STIFTUNG 2008; MAREŠ – VEJVODOVÁ 2011; VEJVODOVÁ 2014) se tento článek liší nejen svým úzkým záběrem na NPD, ale také svým důrazem na porozumění a zmapování změn v percepci českých partnerů ze strany německé extrémní pravice v dlouhodobém časovém horizontu let 1996–2021. Při zaujetí teorie diskurzu rozpracované ve společném díle Ernesta Laclau a Chantal Mouffe (2014) a pozdějších Laclauových dílech (NAPŘ. LACLAU 2015A; LACLAU 2015B; LACLAU 2018) jako koncepčně-analytického rámce, se tak autorka článku zaměřila nejen na popis vztahů mezi NPD a českou extrémní pravíci, nýbrž i na analýzu diskurzivních podmínek, za kterých se zrodila a vyvíjela spolupráce s konkrétními subjekty. Článek si tak klade za cíl osvětlit diskurzivní podmínky, jež nejen z pohledu českých extrémně pravicových organizací, ale především ze strany NPD umožnily případnou spolupráci uchopit a racionalizovat.

Text je strukturován do pěti částí. V jeho úvodní části je představena literatura, zdroje a koncepčně-analytický rámec studie. Poté následuje stručné shrnutí historie NPD. Ve čtvrté části textu jsou mapovány proměny politického diskurzu a s ním i zahraničněpolitické koncepce NPD za posledních 25 let. Ve finální části textu se autorka nejdříve zabývá původem vazeb mezi NPD a českou extrémní pravici. S ohlédnutím na proměny politického diskurzu NPD jako „podmínek možnosti“ je pak zbývající část textu věnována stručnému nástínu vývoje vztahů mezi českou extrémní pravici a NPD.

DOSAVADNÍ STAV POZNÁNÍ, LITERATURA A ZDROJE

Tématem spolupráce české a německé extrémní pravice se doposud v českém prostředí zabývali zejména politologové Miroslav Mareš (MAREŠ – VEJVODOVÁ 2011) a Petra Vejvodová (2014), kteří za použití kvalitativních a kvantitativních metod zkoumali transnacionální vazby českého neonacistického hnutí. Aktivitami české a německé extrémní pravice v přeshraničním styku, komparací jejich strategií i ideových rámců se zabývaly i některé kapitoly německojazyčného sborníku vydaného Heinrich-Böll-Stiftung (CAKL – KALIBOVÁ 2008; CARSTENS 2008; ENDERS 2008; MAREŠ 2008; RAABE 2008). O kooperaci DS a NPD, jež začala v roce 2008, se ve svém příspěvku z roku 2009 věnovaném vazbám NPD do východní Evropy zmínil Anton Maegerle (2009). O spolupráci DS/DSSS s NPD se ve svých textech zmínili kromě již uvedených politologů i další autoři publikací primárně věnovaných české krajní pravici (MAREŠ – VEJVODOVÁ 2010: 48, 64; VEJVODOVÁ 2011: 171; FERGER 2011: 229–231; HÁKA 2016: 231–233; RATAJ – DLOUHÝ – HÁKA 2020).

Samotná NPD je od šedesátých let 20. století předmětem bádání řádově desítek německých i dalších evropských politologů a sociologů. Z posledních let lze jmenovat např. monografii Marca Brandstettera (2012) věnovanou NPD pod vedením Udo Voigta, monografii Gideona Botsche (2017) věnovanou programatice a ideologii NPD nebo o něco starší sborník pod názvem „Die NPD“ editovaný Uwe Backesem a Henrikem Steglichem z roku 2007. Dále lze zmínit i publikace německého politologa Armina Pfahl-Thraughbera věnované zejména analýze ideologie a strategií této strany (2008; 2016). Důležitý přínos pro porozumění proměnám zahraničněpolitické koncepce NPD po její radikalizaci a otevření neonacistům přináší zejména práce Thomase Grumkeho (2006; 2016) a Thomase Grevena

(2006), které se věnují antikapitalismu a antiglobalismu současné německé extrémní pravice.

Kromě odborné literatury jsou důležitým zdrojem informací o NPD i zprávy o extremismu vydávané každoročně Spolkovým úřadem pro ochranu ústavy (NAPŘ. BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ 2021). Hodnotným zdrojem informací jsou i odpovědi na písemné interpelace podávané poslanci Spolkového sněmu (DEUTSCHER BUNDESTAG 2012). V České republice poskytují informace o aktivitách a vývoji extrémní pravice zejména zprávy o extremismu vydávané Odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR (2019). Z těchto zdrojů kromě webových stránek dotčených extremistických stran a organizací autorka vycházela při zkoumání nejnovějšího vývoje NPD a jejích kontaktů do České republiky.

Zdroje pro analýzu zahraničněpolitické koncepce a proměn politického diskurzu NPD představoval široký soubor tištěných i online materiálů v německém jazyce. Jedná se především o programové dokumenty NPD, tiskové zprávy, rozhovory představitelů NPD a články publikované na webových stránkách NPD/JN, ve stranických novinách *Deutsche Stimme* či v časopisu Junge Nationaldemokraten *Der Aktivist*. Část těchto materiálů byla získána z archivu Apabiz e.V. v Berlíně.

ANALYTICKÝ RÁMEC A METODY ANALÝZY

Teorie diskurzu Ernesta Laclau a Chantal Mouffe se nachází na průsečíku post-strukturalismu, post-marxismu a lacanovské psychoanalýzy. Dílo těchto autorů pak představuje základní pilíř, na kterém se formovala Essexská škola diskurzivní analýzy. Diskurz je z hlediska tohoto přístupu pojímán jako systém relačních vztahů mezi významy, kdy každý význam je tvořen ve vztahu k ostatním prvkům systému (LACLAU – MOUFFE 2014: 153–160; TORFING 2005: 14). Podle Laclaua a Mouffe (2014: 130–131) je „každý předmět ustaven jako předmět diskurzu“ a jeho význam je konstituován historicky. Slovy politologa Jacoba Torfinga (2005: 14): „Cokoli říkáme, myslíme nebo děláme, je podmíněno více či méně, sedimentovanými diskurzy, které jsou neustále modifikovány a transformovány skrze tyto aktivity.“ Na diskurzy tak můžeme nahlížet jako na nikdy ne zcela uzavřené a ne zcela fixní struktury (nikdy nedochází k definitivnímu spojení označujícího a označovaného) vytvářející samotné „podmínky možnosti“ myslitelného (LACLAU 2015A: 23; TORFING 2005: 9–10).

V diskurzu je význam formován z hlediska logiky *diference* („X je jiné než Y“) nebo *ekvivalence* („X je jiné než Y, ale vůči Z jsou tyto prvky jednotné“) vůči jiným významům (LACLAU – MOUFFE 2014: 153–160; NONHOFF 2017: 92). Hranice diskurzu je primárně vymezena vylučující, antagonistickou hranicí. Diference, které spadají na jednu stranu antagonistické hranice (ve vymezení vůči svému vnějšku, vnější negativitě), jsou vždy v ekvivalentním vztahu. Jsou ekvivalentní v tom, že jsou vymezeny radikální negací vůči tomu, co je za vylučující hranicí, vůči signifikantům nedostatku a krize. Tato překerní jednota ekvivalenčního řetězce je pak *reprezentována* jednou partikulární diferencí, prázdným signifikantem. Tento vztah, kdy se partikulární diference stává univerzálním označujícím, je nazýván vztahem *hegemonie* (LACLAU 2018: 68–71; MARCHART 2017: 62–66).

Diskurzivní teorie Essexské školy zdůrazňuje antagonistickou povahu sociálna. Antagonismus na jednu stranu působí jako ontologická konstelace bránící plnému rozvinutí pozitivní identity, na druhou stranu vymezení vůči vnější negativitě samotnou podmínkou toho, aby konkrétní diskurzivní prvky mohly být artikulovány jako „*general form of fullness*“ (NONHOFF 2017: 87, 100). Analogicky lze v Laclauově teorii populismu rozumět i výkladu vzniku *lidového subjektu*, který není předem danou entitou, nýbrž je výsledkem artikulační praxe. Identita kolektivního aktéra (např. „völkisch“ hnutí) vzniká v procesu agregace nenaplněných požadavků adresovaných určité vnější autoritě. Původně vzájemně nesouvisející požadavky se stávají ekvivalentními v opozici vůči autoritě, jež je označena za viníka jejich nenaplnění (LACLAU 2018: 72–77). Jednota daného kolektivního aktéra je pak vyjádřena jedním partikulárním požadavkem (např. „Volksgemeinschaft“ jako kýžené společenské uspořádání), který přebírá roli univerzálního označovaného (LACLAU 2018: 95–96; MARCHART 2017: 61).

Dalším klíčovým pojmem z Laclauovy teorie diskurzu je *dislokace*. K dislokaci struktury dojde ve chvíli, kdy je narušena kontinuita stávajícího sociálního řádu, kdy určitá událost nebo krize nemůže být reprezentována v rámci stávajícího diskurzivního řádu. Právě v této situaci se otevírá prostor pro reartikulaci, formování nových diskurzů a identit a jejich následnou sedimentaci (HOWARTH 2013: 161–162; LACLAU 2015B; TORFING 2005: 16–17).

Zvolený metodologický postup byl inspirován minimalistickým modelem a metodou analýzy diskurzu Olivera Marcharta (2017). Při přijetí

výše uvedených východisek analýza diskurzu spočívala v mapování vztahů mezi diskurzivními prvky (viz výše popsané vztahy ekvivalence, diference, antagonismus, reprezentace), rekonstrukci diskurzivních struktur a jejich změn v čase (SRV. MARCHART 2017: 62).

V prvním kroku analýzy se autorka zaměřila na zmapování vztahů mezi prvky artikulovanými uvnitř diskurzu:

- 1) Jaké subjektové pozice jsou artikulované do protagonistického řetězce („my“)?
- 2) Jaké hlavní cíle a požadavky jsou artikulovány do protagonistického řetězce? Lze navíc identifikovat nějaký z požadavků, který vystupuje do popředí a má všezahrnující roli (prázdný signifikant)?
- 3) Jaké signifikanty spojené se stavem hrozby a nedostatku jsou artikulovány do antagonistického řetězce?

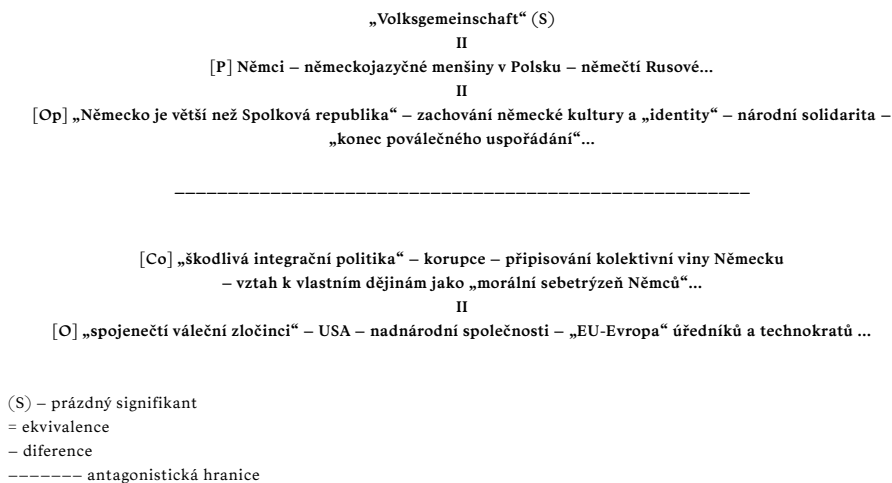
Analýza v prvním kroku probíhala formou teoretického kódování (MARTILA, 2016; VIZ TABULKA 1).

TABULKA 1: PŘÍKLADY KÓDŮ

Zkratka kódu	Název kódu	Příklady kódování
P	Protagonisté („My“)	P – etničti Němci
Cp	Hlavní cíle a požadavky protagonistů („My“)	Cp – Volksgemeinschaft Cp – Německo v historicky vzrostlých hranicích
O	Oponenti („Oni“)	O – neomarxisti O – EU
Co	Hlavní cíle a požadavky oponentů	Co – One World Co – multikulturní společnost

V dalším kroku bylo možné přistoupit v rekonstrukci základních kontur diskurzu: protagonistického řetězce, jehož celistvost je reprezentována prázdným signifikantem, a proti němu v antagonistické pozici stojícího řetězce signifikantů nedostatku a krize.

OBRÁZEK 1: PROCES REKONSTRUKCE ZÁKLADNÍCH KONTUR DISKURZU

Ve finálním kroku analýzy se autorka zaměřila na zkoumání diskurzivních změn: Došlo k nějakým změnám původního hegemonního diskurzu v čase? Jaké události mohou být spojovány se zkušeností dislokace?

VÝVOJ NPD

„Stará“ NPD

Nationaldemokratische Partei Deutschlands byla založena v roce 1964. Prvním předsedou NPD byl Fritz Thielen, v roce 1967 ho nahradil Adolf von Thadden. Ve svém prvním programu z roku 1967 NPD odmítla vinu Německa na druhé světové válce, vyzvala k ukončení vlivu USA a Sovětského svazu na území SRN a NDR a volala po znovusjednocení rozděleného Německa (PFAHL-THRAUGHBER 2016: 59). Vedle těchto témat se zejména od osmdesátých let 20. století začala strana výrazně profilovat skrze protimigrační pozice (BOTSCH 2012: 88).

Už v druhé polovině šedesátých let NPD zažila sérii volebních úspěchů, kdy postupně dostala své zástupce do sedmi zemských sněmů (BUNDESWAHLLEITER 2020). V roce 1969 strana s výsledkem 4,3 % těsně nedosáhla na vstup do Spolkového sněmu (BUNDESWAHLLEITER 2018: 25). Po volební porážce v roce 1969 byla NPD paralyzována četnými vnitrostranickými spory a prudkým poklesem voličské podpory. V roce 1971 stanul v čele

strany Martin Mußgnug, který ve své funkci setrval 30 let. V roce 1991 jej nahradil Günter Deckert. Se stabilně nízkými volebními zisky a úbytkem veřejných aktivit zůstal význam NPD až do konce osmdesátých let zcela marginální, výraznějšího vzestupu se strana dočkala až na konci devadesátých let (BOTSCH 2012; PFAHL-THROUGHBER 2016).

„Nová“ NPD

V roce 1996 se stal předsedou NPD Udo Voigt, který ve funkci setrval až do roku 2011. Voigt okamžitě po svém zvolení zahájil programovou a strategickou reorientaci strany.

Zatímco hlavními tématy „staré“ NPD pod vedením G. Deckerta byla problematika migrace a relativizace zločinů nacionálního socialismu, pod vedením Voigta se strana začala zaměřovat i na sociální témata a kritiku kapitalismu (PFAHL-THROUGHBER 2016: 64). Původní „Deutsch“ nacionalismus a orientaci „staré NPD“ na zájmy německé střední třídy nahradily výzvy k nacionálně-sociální revoluci a idea „völkisch“ nacionalismu¹ (PFAHL-THROUGHBER 2016: 64–66).

Zatímco „stará“ NPD byla klasickou volební stranou, „nová“ NPD měla kromě vstupu do parlamentů usilovat o to stát se po vzoru levicové Außerparlamentarische Opposition z šedesátých let novou nacionální mimoparlamentní opozicí (DISTLER 1997). V tomto smyslu nabrala NPD pod vedením Voigta aktivistický směr a otevřela se spolupráci s neonacisty.

V roce 1998 představilo předsednictvo NPD koncept tří strategických pilířů strany. Prvním z nich označovaném jako „boj o hlavy“ bylo míněno šíření ideologie „völkisch“ nacionalismu, budování intelektuálních sítí a v neposlední řadě i snaha oslovit bývalé přívržence jiných politických táborů, a to i včetně krajní levice (PFAHL-THROUGHBER 2008: 42). Podstata druhého strategického pilíře („boj o ulice“) spočívala v pořádání masových demonstrací, jejichž prostřednictvím se strana snažila oslovit především mladé lidi (PFAHL-THROUGHBER 2008: 44). Poslední strategický pilíř („boj o voliče“) spočíval tradičním smyslu v dalším náboru členů, budování stranických struktur a účasti na volbách na komunální, zemské i národní úrovni (SCHULZE 2016: 89–91).²

Společně s radikalizací NPD byla ve veřejném prostoru poprvé od konce šedesátých let znovu vznesena otázka o možnostech jejího zákazu. V roce 2001 podaly spolková vláda, Spolkový sněm a Spolková rada návrh na zákaz NPD (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ 2001: 26). V průběhu procesu však vyšlo najevo, že v čelních pozicích strany dlouhodobě působila řada informátorů Spolkového úřadu pro ochranu ústavy. Spolkový ústavní soud řízení vzhledem k těmto důvodům proces v roce 2003 zastavil (BRANDSTETTER 2012: 140–141; BOTSCH 2017: 65).

Poté, co bylo řízení o rozpuštění NPD pozastaveno, následovalo několikaleté období jejího relativního vzestupu. Na podzim 2004 se poprvé od roku 1968 podařilo NPD uspět v zemských volbách. S výsledkem 9,2 % hlasů získala 12 mandátů v zemském sněmu v Sasku. V roce 2009 strana s výraznými ztrátami zastoupení v Saském zemském sněmu obhájila, obdržela 5,6 % hlasů a 8 mandátů. V letech 2006 (7,3 %, 6 mandátů) a 2011 (6 %, 5 mandátů) NPD uspěla ve volbách do zemského sněmu v Meklenbursku-Předním Pomořansku (BUNDESWAHLEITER 2020).

Hegemonní postavení NPD v rámci německé krajní pravice měla navíc posílit fúze s toho času druhou největší extrémně pravicovou stranou v Německu – Deutsche Volksunion (DVU), která byla odsouhlasena na konci roku 2010 (PFAHL-THRAUGHBER 2018: 293–294). Tyto skutečnosti však nezabránily počátku fáze poklesu voličské podpory a postupné dezintegrace strany, která trvá až do současnosti.

NPD po roce 2010

V roce 2011 nahradil Udo Voigta ve funkci předsedy NPD Holger Apfel. Apfel po svém nástupu do funkce zahájil pod heslem „seriózní radikalita“ kurz nového, v porovnání ke svému předchůdci umírněnějšího, ideového a strategického směřování strany. Tato změna se však zcela nesesetkala s pozitivní odezvou u straníků s vazbami na scénu „freie Kräfte“,³ kteří Apfelovo vedení kritizovali jako „příliš umírněné“ (BOTSCH 2012: 138; BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ 2013: 94–95).

Apfel vydržel v čele strany jen do roku 2013.⁴ Na podzim 2014 nastoupil do čela NPD 36letý Frank Franz. Pod heslem „objasněný nacionalismus“ („aufgeklärter Nationalismus“) si nové vedení kladlo za cíl

vybudovat modernější a přívětivější obraz strany pro veřejnost (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ 2016: 70).

V roce 2014 NPD se ziskem 4,95 % hlasů těsně nedosáhla na opakovaný vstup do Zemského sněmu v Sasku. Se ziskem 1 % však téhož roku získal Udo Voigt křeslo v Evropském parlamentu (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ 2015: 47). V kontextu vrcholící migrační krize se agitace NPD více zaměřila na témata migrační a azylové politiky. NPD však nedokázala oslovit nové voliče. V roce 2016 se straně se ziskem 3 % hlasů nepodařilo obhájit mandáty v zemském sněmu v Meklenbursku-Předním Pomořansku (BUNDESWAHLLEITER 2020: 13). Jedním z důvodů volební porážky byla silná konkurence Alternative für Deutschland v regionu.⁵ Sestupný trend voličské podpory dokládají i výsledky voleb do Spolkového sněmu, kdy z výsledku 1,6 % hlasů (celkově 748 568 druhých hlasů) v roce 2005 volební zisky NPD postupně klesly až na 0,1 % hlasů (celkově 64 574 druhých hlasů) na podzim 2021 (BUNDESWAHLLEITER 2018: 28; BUNDESWAHLLEITER 2021). Navzdory snahám nového vedení zlepšit veřejné image strany „napravo od AfD“ byl veřejný obraz NPD rovněž v předchozích letech značně poškozen v souvislosti s kauzou teroristické organizace Nationalsozialistisches Untergrund (NSU), kde mj. mezi hlavními obviněnými (a následně odsouzenými) figuroval bývalý místopředseda její durynské zemské organizace Ralf Wohlleben.

NPD v kontextu kauzy NSU čelila dalšímu řízení o zákazu, které bylo zahájeno v roce 2016 Spolkovým ústavním soudem na základě podnětu Spolkové rady z roku 2013. Soud v roce 2017 návrh Spolkové rady zamítl s odůvodněním, že NPD sice prokazatelně sleduje cíle, které jsou protiústavní, avšak potenciál k jejich realizaci je malý na to, aby bylo možné zákaz dostatečně odůvodnit (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ 2018: 72). V roce 2019 podala spolková vláda, Spolková rada a Spolkový sněm návrh na vyloučení NPD z nároku na státní financování a daňové zvýhodnění stran (BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT 2019).

Strana se od druhé poloviny druhého desetiletí nového tisíciletí potýká se závažnými problémy, a to jak s odchody členů, tak se zužováním stavu stranických financí. Zhoršující se finanční situace, jež se může ještě dále prohloubit v případě vyloučení ze státního financování stran, omezuje NPD jak v rozsahu možností jejich předvolebních kampaní, tak v jejím

vnitřním fungování. V posledních letech roste v NPD vliv radikální „völkisch“ frakce. Pod vlivem svého radikálního křídla se NPD navrácí k „boji o ulice“ a snaží se oslovit co největší částí hnutí. Od jara 2020 se NPD, podobně jako další krajně pravicové subjekty v zemi, soustředila zejména na kritiku vládních opatření během pandemie či později na protest proti povinnému očkování.

ZAHRANIČNĚPOLITICKÁ KONCEPCE NPD

Revize poválečného uspořádání Evropy a Sudety jako signifikant nedostatku

Zahraničněpolitickou koncepci „nové“ NPD je možné vnímat na pozadí dvou jejích dlouhodobých, navzájem se protínajících politických cílů. Prvním z nich je ustavení nového, organicky fungujícího společenského řádu jako *Volksgemeinschaft*. A dále pak znovuoobnovení, popř. ustavení nové „Německé říše“ nebo nástupnického Německého státu, jako „domova“ rasově/etnicky homogenní německé *Volksgemeinschaft* (SRV. BOTSCH 2017; VIRCHOW 2008: 59–61).

NPD, podobně jako i dříve německá extrémně pravicová Deutsche Volkunion či Die Republikaner v první polovině devadesátých let, nepovažovala znovusjednocení Německa v říjnu 1990 za konečný akt německého znovusjednocení. Nesouhlasila s potvrzením německo-polské hranice na linii Odra–Nisa a požadovala „navrácení“ tzv. východních oblastí, které Německo ztratilo po druhé světové válce (BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ 1991: 110).⁶

Požadavky na revizi hranic nezmizely z programu NPD ani po změně vedení v roce 1996, byť později jsou územní nároky mírně zastíněny jinými požadavky a tématy – ať už se jednalo o sociální témata nebo problematiku migrace. Ve svém novém programu z roku 1996 (publikováno 1997) NPD požadovala revizi smluv o hranicích uzavřených po druhé světové válce. Jako svůj programový cíl pak deklarovala znovusjednocení Německa v rámci jeho „historicky vzrostlých hranic“ (NPD 1997: 9). „Politický lexikon“ NPD z roku 2006 uvádí, že znovuoobnovená Německá říše má z územního hlediska „zohledňovat původní kmenovou strukturu a historicky formované regiony Německa“ (NPD 2006). Za myšlenkou obnovení Říše se pak skrývá vize

Německa jako nového evropského hegemonu, který „poskytne pomoc menším evropským národům proti cizorodým myšlenkám a imperialismu“ (NPD 2006).

Znovusjednocení Německa v rozsahu „historicky vzrostlých hranic“ strana požaduje i v programu odhlasovaném v roce 2010 na stranickém dnu v Bamberku (2. aktualizované vydání tohoto programu vyšlo v roce 2013). NPD zde explicitně požaduje podpis mírové dohody s vítěznými mocnostmi druhé světové války (čímž je patrně míněno především Rusko), která by stvrдила konečné uspořádání Evropy (NPD 2010: 14; NPD 2013: 32).

NPD v programu z roku 1996 (publ. 1997) provolává, že „Německo je větší než SRN“ (NPD 1997: 9). Volá tak po nápravě dvojího nedostatku: po územním i etnickém znovusjednocení Německa. Ztráta území po druhé světové válce byla podle NPD „porušením mezinárodního práva“, přičemž Spolková republika Německo je označována za „provizorní zřízení“ a „okupační organizaci“ (NPD 1997: 9; NPD 2003: 6). V evropském programu NPD z roku 2003 se doslova uvádí: „Německo už není stát. Naše země je vojensky obsazena a náš německý stát, Německá říše, sice od 23. května 1945, kdy došlo k zatčení říšské Dönitzovy vlády, z hlediska mezinárodního práva přetrvává, ale není oprávněna suverénně jednat. Hlavní úloha německé nacionální demokracie pak spočívá v znovuoobnovení plné akceschopnosti Německé říše“ (NPD 2003: 6).

V aktuálním znění programu z roku 2010 NPD volá po ustavení nové německé ústavy „z vůle lidu“, která by nahradila stávající, domněle oktrojovaný ústavní řád SRN (NPD 2013: 14). NPD rovněž trvá na vystoupení z EU a NATO, jediné tak podle ní může Německo znovu obnovit svou domněle ztracenou svrchovanost a svobodu (NPD 2013: 9).

Zda se územní nároky podmiňující znovuoobnovení Německa v jeho „historicky vzrostlých hranicích“ vztahovaly i na oblast Sudet, není v programu NPD z roku 1996 explicitně vyjádřeno. Odpověď na otázku, zda Voigtova NPD v rámci své vize nového uspořádání Evropy pomýšlela i na změny, jež by se dotkly stávajících hranic České republiky, lze vyvodit z dalších dobových dokumentů. První z otázek, které si v této souvislosti můžeme položit, je postoj k platnosti mnichovské dohody. ČSFR a SRN sice v roce 1992 smluvně potvrdily její nulitu, z hlediska NPD však SRN není uznána jako plnoprávný nástupce Německé říše (SCHWEMMER 2008). Zároveň se v tiskových materiálech, ale i v projevech některých čelných představitelů

JN a NPD můžeme setkat s označením Sudet, popř. celých Čech, Moravy a Slezska jako území které je „okupované“ nebo „dnes pod cizí správou“ (NAPŘ. DORNBRACH 2014).⁷

Další z otázek se týká problematiky poválečného odsunu/vyhnání a výkladu dějin česko-německých vztahů. V tiskovém prohlášení předsednictva NPD, vydaném v prosinci 1999, hovoří NPD o „vyhnání 15 milionů Němců“ jako o „největší organizované genocidě v dějinách lidstva“ (NPD 1999). Ještě v programu z roku 2010 strana uvádí, že „stát má povinnost podporovat spolky vysídlenců při prosazování jejich zájmů, při zachování tradic a zvyků a při zachování paměti německé vlasti na okupovaném území“ (NPD 2013: 14).

V souvislosti s požadavky o revizi poválečného uspořádání Evropy se NPD věnuje i otázce etnických Němců v zahraničí. Program z roku 1996 zahrnuje požadavek „pomoci milionům Němců v oddělených oblastech uchránit si vlastní německou kulturu a národní identitu“ (NPD 1997: 9). „Cizí správa“ na historickém území obývaném Němci je z pohledu NPD považována za nelegitimní a v rozporu s mezinárodním právem. Představuje tak jeden z momentů dislokace, trhlinu bránící dosažení úplné *Volksgemeinschaft*. Státy a další mezinárodní aktéři podporující status quo představují Druhého, který brání německému *Volk* (ve smyslu *démos*) dosáhnout svých „oprávněných“ nároků. „Akční program NPD pro lepší Německo“ z roku 2002 k sudetoněmecké otázce uvádí: „Zachování evropských kultur je možné pouze na základě ochrany národního charakteru evropských národů. Předpokladem k tomu je vymezení hranic, které zohledňuje národní ráz. Vyhnání nesmí být prostředkem politiky. Ten, kdo podobně jako český stát schvaluje vyhnání sudetských Němců, porušuje základy nové Evropy a vytváří živnou půdu pro další zločiny tohoto typu. Takový nemůže být rovnoprávným členem evropského společenství států“ (NPD 2002: 67).

V programu NPD z roku 2010 (včetně aktualizovaného vydání z roku 2013) se už ostrá rétorika vůči České republice výrazně mírní. Nadále však rezonuje požadavek zrušení Benešových dekretů. Strana v programu udává, že „německá vláda by měla pomoci vyhnancům a jejich potomkům k získání odškodnění za porušení mezinárodního práva ukradeného majetku“ (NPD 2010: 14). Do jaké míry je však tento požadavek brán jako stěžejní, se pokusím osvětlit níže.

„My“ vs. One World, Evropa národů vs. One world

Jestliže v devadesátých letech bylo „znovusjednocení“ Německa hlavním bodem zahraničněpolitického programu NPD, po přelomu milénia se pak jedním z hlavních témat stává boj proti globalizaci. *Volksgemeinschaft*, jakožto „společenství krve a sdíleného osudu“ (*Deutsche Stimme*) (CIT. DLE BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ 2008: 69), vystupuje v ideologii NPD za Voigtovy éry jako antiteze současné pozdně kapitalistické, liberální společnosti, kde multikulturalismus, internacionalismus, ekonomické, politické a kulturní dopady globalizace („amerikanizace“ kultury) jsou označovány za hlavní zdroje sociálních problémů, krize identity a vykořenění německého *Volk*. Liberalismus a „globalismus“ podle NPD představují základní komponenty nepřátelské ideologie či vize světa, označované v „akčním programu pro lepší Německo“ z roku 2002 a evropském programu z roku 2003 jako *One World*, nebo také *New World Order*, NWO (VIZ GRUMKE 2016: 147), která je spojována především s antisemitsky či antiamericky konotovaným obrazem Druhého (NPD 2003; NPD 2006; HÄUSLER 2016: 154; GREVEN 2006: 15).

V programu z roku 2002 a v dalších stranických dokumentech NPD je jako *One World* označován údajný (již částečně realizovaný) strategický cíl, vize nového globálního řádu nebo popř. i „světostátu“, o jejíž naplnění má za použití různých ideologických i mocenských nástrojů usilovat USA, „korumpované“ vlády západních zemí a Izrael, nadnárodní koncerny a globální finanční elita sdružená v různých tajných spolcích. *One World* má představovat vizi světa bez kultury a národní diverzity, unifikovaný svět materialismu a konzumerismu ovládaný úzkou skupinou „světovládců“, kteří z nového globálního uspořádání výlučně profitují (SRV. GRUMKE 2016: 146–147).⁸

„Nová“ NPD pod vedením Udo Voigta požaduje zásadní změnu v zahraničněpolitické orientaci Německa, a to především ve vztahu vůči USA, které jsou označovány za „imperialistický stát“ (NPD 2002: 50–51). Současný globální řád je podle NPD ovládán imperialistickými snahami o dosažení výše zmíněného *One World* (SRV. HÄUSLER 2016: 154). Nositelem „amerického imperialismu“ je podle NPD NATO. Jedním ze základních instrumentů k dosažení *One World* je podle této strany kromě likvidace tradičních kulturních a ekonomických struktur, šíření idejí univerzálních lidských práv a přednosti individuálního zájmu nad zájmem kolektivním (NPD, 2006).

Proti *One World* staví NPD ideál „světa národních států“, jejichž právo na sebeurčení má být garantováno mezinárodním právem (NPD 2002: 54–55, 76).

Jeden z hlavních pilířů zahraničněpolitické koncepce „nové“ NPD již od druhé poloviny devadesátých let představuje koncepce „Evropy národů“ (*Europa der Völker*).⁹ Představa „nové Evropy“ v programech „nové“ NPD je založena na etnopluralismu a nese tak silný rukopis nové pravice¹⁰ (SRV. KREBS 2012). Při bližším pohledu je však patrné, že jde stále o představy Evropy „bílých“ národů navíc zcela nevylučující dosavadní pangermánské vize. „Svaz evropských národních států“, který NPD představuje jako alternativu k EU, má podpořit úsilí o uchování „národní identity“ a „biologických kořenů“ jednotlivých národních států. Národy v něm sdružené mají společně usilovat o ochranu evropského velkoprostoru (*Großraum*) proti vnějším nepřátelům (NPD 2003). Jak poznamenává Virchow (2008: 60), důsledné uplatnění představ, kdy by měla každá „ethnie“ nárok na vlastní autonomii, by vedlo k rozdrobení velkých evropských států do řady menších státních útvarů. Tyto rozdrobené národy by etnicky sjednocené Německo převážilo ekonomicky, rozlohou i počtem obyvatel.

Ideál Evropy etnicky a kulturně homogenních a autonomně se vyvíjejících národů stojí v antagonistickém rozporu vůči veškerým podobám náboženského, kulturního, ekonomického (ať už kapitalistického, nebo socialistického) internacionalismu a univerzalizmu. „*Svět by měl být také v budoucnu Pluriversem a nikoliv zdegenerovat v Universum! Každý národ by měl najít svoji vlastní cestu ke státu, hospodářství a k Bohu*“ (NPD 2003: 5), uvádí strana ve svém evropském programu z roku 2003.

Jako alternativu Evropské unie NPD v programu z roku 2003 navrhuje zřízení svazu suverénních evropských národních států, který by zahrnoval i Rusko. Tento svaz by spolupracoval zejména z hlediska vnější obrany a „*v dalších sférách vyžadujících kooperaci*“ (NPD 2003: 9–11). Pod vedením Udo Voigta se NPD soustředila na vytváření sítě kontaktů s podobně orientovanými stranami a hnutími v zahraničí. Strana si rovněž nárokovala vedoucí roli v Evropské národní frontě založené v roce 2004 (GRUMKE 2006: 136). Místem mezinárodního setkávání aktivistů se za Voigtovy éry stávají festivaly NPD s kulturně-politickým programem *Deutsche Stimme Pressefest a Fest der Völker*. Mládežnická organizace NPD navíc už od roku

1994 organizuje evropské kongresy mládeže s mezinárodní účastí (GRUMKE

2002, CIT. DLE GRUMKE 2006: 140).

Evropská unie a islám jako Druhý

Na začátku druhého desetiletí nového tisíciletí se agitace NPD zaměřuje především na sociální otázky a postmateriální témata. V kontextu evropské dluhové krize začala NPD hlasitě vystupovat s požadavkem vystoupení z Evropské měnové unie. Od roku 2014 pak představuje hlavní téma azylová politika a migrace. Po roce 2010 nabývá stále většího významu otázka soužití s muslimy, kdy NPD artikuluje obavy z údajné „islamizace“ Německa. Údajná hrozba „islamizace“ není ze strany NPD prezentována vždy jako problém jednotlivých muslimů, kteří při životě v cizí zemi mají sami čelit vlastnímu kulturnímu vykořenění, nýbrž je vysvětlována jako součást „politiky odcizení“, uplatňované mocenskou třídou v SRN a EU (NPD S.D. 14). 70 let od skončení druhé světové války zaujímá stále menší úlohu v ideologii NPD historický revizionismus, připomínání starých sporů a křivd. Pozornost je naopak věnována aktuálním hrozbám a fenoménům, jež vizi německé *Volksgemeinschaft* v očích NPD ohrožují. NPD tak volá po překonání dávných sporů a společném postupu evropských národů proti společným nepřátelům.

Strana v preambuli aktualizovaného programu z roku 2010 upozorňuje na údajnou krizi, ohrožení zachování německé identity, kdy se má v 21. století rozhodnout o samotném „bytí nebo nebytí německého národa“ (NPD 2013: 8). Za samotné příčiny této krize jsou pak označovány pokles porodnosti, rozvoj multikulturní společnosti, pokračující „etnické odcizení“ v důsledku přistěhovalectví a „kulturní odcizení“ vlivem globalizace a „islamizace“ Německa (NPD 2013: 8–9).

Oproti předchozím programům z Voigtovy éry už v aktualizované verzi programu z roku 2013 nenajdeme zmínky o konspiraci *One World*. NPD ve své agitaci klade menší důraz na konspirace o celosvětovém spiknutí mocných řízeném z USA či Izraele, namísto toho je kladen větší důraz na kritiku institucí EU, protest proti německým a evropským politickým elitám, veřejnoprávním médiím a velkým mediálními domům. „Brusel“, evropské liberální špičky a média představují nově skloňované nepřátelské

identity, představu Druhého, který je nejen geograficky blíží, ale má rovněž méně abstraktní obrysy.

Představitelé velkokapitálu jsou společně s německou vládou a odbory označováni za viníky masové migrace do země. NPD dokonce hovoří o cílené „výměně národů“, integrační politiku označuje za „genocidu“ (*Völkermord*) Němců a požaduje bezpodmínečný návrat všech cizinců do jejich původní vlasti (NPD 2013: 28). Německé úřady jsou obviňovány z oklešťování demokratických práv a svobod, veřejnoprávní a masová média pak označována za zdroj indoktrinace (MÜLLER 2020). Evropská unie podle NPD vede k destrukci národních států (DS-TV 2018). Zejména v souvislosti se schválením národních plánů obnovy po pandemii NPD upozorňuje na neúnosnost role Německa jako „pokladnice“ Evropy a kritizuje orientaci německé ekonomiky na import a export (NPD 2021).

Z hlediska zahraniční politiky NPD nadále propaguje koncept silné „Evropy národů“, který je předkládán jako antiteze současné multikulturní „EU-Evropy“. Tyto pozice NPD hájí i jako zakládající člen Aliance pro mír a svobodu (Alliance for Peace and Freedom, APF), která vznikla v roce 2015 jako platforma evropských nacionalistických sil.¹¹

Strana rovněž požaduje „věnovat zvláštní pozornost rozvoji vztahů s Ruskem a Čínou“ (NPD 2021), artikuluje pozici současného Ruska jako spolejnice, součást kýžené „Evropy národů“ (DS-TV 2018).

NPD JAKO ZDROJ INSPIRACE, NPD JAKO PARTNER ČESKÉ EXTRÉMNÍ PRAVICE

Úvodem ke genezi vazeb české extrémní pravice na NPD

K intenzivním kontaktům mezi českou a německou krajní pravíci docházelo prokazatelně už v první polovině devadesátých let, a to v subkulturním prostředí. Zatímco české neonacistické hnutí se v té době formovalo v prostředí rasistických skinheads (NAPŘ. MAREŠ 2003; CHARVÁT 2007; SCHMIDT – MAREŠ, 2018), v SRN tvořily krajně pravicové subkultury a neonacistické hnutí dvě stále ještě do určité míry oddělená spektra, o jejichž mobilizaci později usilovala „nová“ NPD pod vedením U. Voigta a k jejichž významnějšímu protnutí

dochází ke konci devadesátých let zejména v rámci lokálních buněk *freie Kräfte / freie Kameradschaften* (GRÄFE 2017: 162; SCHEDLER 2011).

Už v první polovině devadesátých let se na českém území konaly koncerty white power hudby,¹² na nichž kromě českých kapel vystupovali i zahraniční interpreti. Tyto akce poskytovaly příležitost pro setkávání skinheads z různých částí Evropy. Aktivistické vazby navázané uvnitř hudebních scén navíc někdy přerostly i v podnikatelské kontakty a dlouhou obchodní spolupráci. V té době byla většina těchto akcí organizována pod hlavičkou neonacistických organizací Bohemia Hammerskins (BHS; zal. 1993) a Blood & Honour Division Bohemia (B&HDB, zal. 1996) (MAREŠ 2003: 470–473, 481–485; MAREŠ 2005: 150–151).

Němečtí krajně pravicoví skinheads rovněž tvořili významnou část návštěvníků velkých hudebních akcí pořádaných BHS nebo B&HDB, souběžně vznikaly vazby na partnerské organizace extrémní pravice v Německu spjaté se skinheadským prostředím. Kontakty do SRN také navazovali i přívrženci minoritní větve českého skinheadského hnutí tzv. Sudeťáků, která se formovala v první polovině devadesátých let a hlásila se k odkazu historické Sudetendeutsche Partei (MAREŠ 2003: 466–467; CÉÉ 2009). Z té doby existují archivní materiály, na jejichž základě můžeme doložit první kontakty mezi BHS a německými Hammerskins ze Saska (PROKŮPKOVÁ 2021: 236). Kontakty do ČR disponovali např. aktivisté v roce 2001 Spolkovým ministerstvem vnitra zakázané organizace Skinheads Sächsische Schweiz (GRÄFE 2017: 173) či v roce 2000 zakázané Blood & Honour Division Deutschland (NSU WATCH, 2015). Zejména u Skinheads Sächsische Schweiz lze zmínit úzké vazby na NPD (GRÄFE 2017: 168–169).

V kontextu, kdy se NPD pod vedením Udo Voigta v druhé polovině devadesátých let otevřela spolupráci s neonacisty a krajně pravicovými subkulturami, lze hledat i první doklady o orientaci české neonacistické scény na NPD. V roce 1998 došlo po vzoru *freie Kräfte / freie Kameradschaften* k položení základů později nejvýznamnější neonacistické organizace v ČR, Národního odporu (NO) (MAREŠ 2003: 489). Název „Národní odpor“ (v němčině „Nationaler Widerstand“) je v překladu shodný s německým názvem platformy, pod kterou se ve stejném období snažila NPD v rámci strategie „boje o ulice“ apelovat na široké části neonacistického spektra i krajně pravicových subkultur.¹³

Aktivisté kolem NO se rovněž v těchto letech pokusili o registraci české pobočky mládežnické organizace NPD s názvem Junge Nationaldemokraten. Ministerstvo vnitra ČR však tehdy registraci zamítlo (MAREŠ 2003: 490). V této souvislosti je zajímavé zmínit, že později byla v ČR registrována ještě dvě další sdružení, která svým názvem odkazují na JN. Jednak se jednalo o Občanské sdružení Mladí národní demokraté, jež bylo nahlašovatelem pochodu centrem Prahy k výročí křišťálové noci 10. 11. 2007 (ČT 24 2007). V roce 2018 pak vznikl spolek Mladí nacionalisté, který je českým překladem názvu „Junge Nationalisten“, který mládežnická organizace NPD užívá od stejného roku. Mladí nacionalisté používají i logo podobající se nápadně logu JN (MLADÍ NACIONALISTÉ 2021).

Říše a její spojenci. Za revizi poválečného uspořádání Evropy

Zatímco české neonacistické hnutí čerpalo v průběhu devadesátých let především z vlivů z anglosaského prostředí a z Německa (MAREŠ 2003; CHARVÁT 2007), po roce 2000 tvoří hlavní zdroj ideové a strategické inspirace německá extrémní pravice (NAPŘ. VEJVODOVÁ, 2011; VEJVODOVÁ 2014; RATAJ – DLOUHÝ – HÁKA, 2020). Jak poznamenává Mareš (2005: 148) a Mareš a Vejvodová (2011: 77), mezi vůdčími osobnostmi českého neonacistického hnutí po roce 1989 je možné nalézt jak aktivisty řadící se k modernímu „white power“ neonacismu, hlásající nadřazenost „bílé rasy“ a rovnoprávnost národů v rámci „bílé civilizace“, tak stoupence idejí historického nacismu, včetně jeho dogmat o germánské nadřazenosti. Tito aktivisté navazovali či stále navazují na proněmeckou linii historické kolaborace (popř. se sami považují za etnické Němce) a uznávají postavení Českých zemí jako spojence budoucí znovuobnovené Německé říše.

Ne vždy však čeští neonacisté naráželi v řadách Kameradschaften nebo NPD na vstřícnost a ochotu ke spolupráci. Kromě stále přítomné nedůvěry spojené s obrazem Čechů jako těch, kdo „vyhnali Němce z jejich vlasti“, potažmo se podíleli na „genocidě“ a „bezprecedentním porušení lidských práv“ Němců (JLO SACHSEN 2001: 5; NPD 1999), případná spolupráce narážela i na překážky ve formě rigidního výkladu rasové ideologie a přetrvávajících dogmat týkajících se postavení Slovanů vůči árijcům. To, že se v německém neonacistickém hnutí vedly diskuse o rasovém postavení soupeřících z východní Evropy, dokládají i dostupné archivní zdroje z přelomu tisíciletí

(BLOOD & HONOUR DEUTSCHLAND 2000: 119).

Spíše než u tradičních „völkisch“ neonacistů, někdy až rigidně orientovaných na historická dogmata a vzory, se čeští neonacisté mohli setkat s přijetím u německých ultrapravicových subkultur a později např. u hnutí autonomních nacionalistů,¹⁴ kteří jsou více orientováni na současné trendy a aktuální problémy (SRV. SCHULZE 2017: 168–196). Obraz Čechů jako „rasově nerovných“ byl koneckonců revidován i v kontextu debat napadajících kult Adolfa Hitlera, kdy příčina neúspěchu nacionálního socialismu podle kritiků spočívala v německém šovinismu a údajné neschopnosti rozpoznat důležitost jednoty „bílých národů“ v boji proti společnému nepříteli (SRV. DURHAM 2010: 162–163; GRUMKE 2006: 133–135) i v kontextu prosazování myšlenek nové pravice v rámci hnutí (WEISSGERBER 2020: 172).

Část německé extrémní pravice byla ke spolupráci s českými protějšky ochotna přistoupit jen za podmínky, že uznají roli Čechů jako viníka historických křivd a uznají roli znovuobnovené Německé říše jako budoucího hegemonu Evropy. Zatímco část českých aktivistů byla ochotna se s cíli německých kolegů ztotožnit, zbytek hnutí nikoliv. Rozdílné pozice se projeví např. v roce 2005 v reakci na prohlášení Jürgena Riegela, pozdějšího předsedy zemské organizace NPD v Hamburku a svolavatele tradičního vzpomínkového pochodu věnovanému památce Rudolfa Hesse ve Wunsiedelu, který podmínil účast českých aktivistů na pochodu výslovným prohlášením, že netrvají na platnosti Benešových dekretů a že jsou ochotni vzdát se pohraničí. Zatímco část českých neonacistů chtěla s Riegelem vyjednávat, část hnutí se rozhodla pochod, který byl nakonec zakázán, bojkotovat (ODPOR.ORG 2005A, 2005B).

V roce 2009 se na webu Národního odporu objevil text *Základní úmluvy mezi českými a německými kamarády*, kde se česká strana zavázala k boji za zrušení Benešových dekretů a souvisejících křivd (ODPOR.ORG 2009). Vztah Němců a českých „kamarádů“ je v textu úmluvy jasně vymezen jako vztah německého hegemonu a jeho spojenců: „[S]tavíme na tradici Německé říše a spojenců říše jako jádra a opory Evropy. Nepřátelskou mocí páchanou zkažku na našich národech skrze biologické a ekonomické zatěžování cizími vlivy může zastavit jen náš společný boj“ (ODPOR.ORG 2009).

Tato úmluva se pak stala základním dokumentem Německo-českého svazu přátel (Deutsch-Böhmischer Freundekreis), na jehož aktivitách zahrnujících účast na demonstracích a pořádání kulturně-politických akcí

se za českou stranu podíleli aktivisté NO i členové DSSS a její mládežnické organizace – Dělnické mládeže. Z německé strany se pak jednalo o aktivisty neonacistické organizace Freies Netz Süd (zakázána 2014), členy Junge Nationaldemokraten a NPD (zejm. z Bavorska a ze Saska) včetně některých osob později aktivních v minoritní pravicově extremistické straně Der III. Weg, která vznikla v roce 2013.¹⁵ Nejvíce aktivit Německo-český svaz přátel vyvíjel v letech 2010–2012, poté přestaly být funkční jeho webové stránky a nejsou veřejně dohledatelné informace o jeho další činnosti.

Námluvy Dělnické strany a NPD: společně proti globalizaci

Dělnická strana byla založena v roce 2003 bývalými členy Sdružení pro republiku – Republikánské strany Československa. Tato původně zcela minoritní strana s volebními zisky v řádu desetin procent začala poutat pozornost v poslední čtvrtině prvního desetiletí našeho století, kdy se (podobně jako NPD v druhé polovině devadesátých let) otevřela spolupráci s neonacisty a výrazně se radikalizovala (MAREŠ – VEJVODOVÁ 2010; RATAJ – DLOUHÝ – HÁKA 2020: 242–260). Právě vstup čelných představitelů neonacistického hnutí do strany jako kontra-hegemonní síly, může vysvětlovat i radikální obrat pozic u DS, jejíž předseda Tomáš Vandas ještě v polovině první dekády osmdesátých vystupoval proti sudetským Němcům a o několik let později navazuje styky s vedením NPD (PROKŮPKOVÁ 2021).

Dělnická strana začíná s NPD otevřeně spolupracovat v roce 2008. Jak již dříve poznamenali Mareš a Vejvodová (2011: 83), tato spolupráce navazuje na již stávající kontakty českého neonacistického hnutí do Německa, resp. s NPD a JN. V roce 2007 např. proběhlo setkání aktivistů NO a členů NPD v saském městě Chemnitz (ODPOR.ORG 2007).¹⁶ Dne 10. 11. 2007 se do Prahy vydala 60–70členná výprava z Německa v čele s představiteli saské NPD na (následně zakázanou) demonstraci k výročí Křišťálové noci pořádanou českými neonacisty (DEUTSCHER BUNDESTAG 2012: 4). Aktivisté NO dokonce v únoru 2008 navštívili frakci NPD v saském zemském sněmu, kde jednali o česko-německé spolupráci (ODPOR.ORG 2008). V srpnu 2008 se už setkala delegace se zástupci zemských organizací a spolkového předsednictva NPD s vedením DS (NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD 2010: 362), 13. září vystoupil Tomáš Vandas na Festivalu národů (*Fest der Völker*) NPD v saském Altenburgu s projevem, ve kterém odsoudil multikulturalismus a migraci a varoval před zákulisními úmysly „architektů Nového světového řádu“ (VANDAS 2008).

Strana se po boku NPD postavila do pozice bojovníka za „svobodnou Evropu národů“, jako součást „jednotné evropské nacionální fronty“ (LAMPRECHT 2009). Obě strany začaly vyzývat ke společnému postupu proti multikulturalismu, globalizaci, mocnostem a silám, které vizi „bílé“ Evropy etnicky homogenních národních států zvnějšku či zevnitř ohrožují.

Spolupráce DS a NPD měla řadu forem, zejména se jednalo o setkávání představitelů stran na zemské nebo regionální úrovni. Mládežnická organizace DS – Dělnická mládež (DM), která byla založena v roce 2009, navázala úzkou spolupráci s Junge Nationaldemokraten (OD 2018 JUNGE NATIONALISTEN). Zástupci NPD a JN začali být zvaní jako řečníci na manifestace DS/DM a naopak. Vztah NPD a DS byl zároveň vztahem do jisté míry asymetrickým. Německá strana představovala pro DS (a později DSSS) vzor a vystupovala v roli nositele know-how (RATAJ – DLOUHÝ – HÁKA 2020). Tato asymetrie byla patrná zejména v kontextu četných „stáží“ českých straníků v Německu, kdy mladí zástupci DS/DM byli zemskými a místními organizacemi NPD v různých částech Německa využíváni jako pomocná síla při předvolebních kampaních.

DSSS a NPD: proti EU a migraci

Poté, co byla Dělnická strana v roce 2010 rozpuštěna Nejvyšším správním soudem (2010), oznámil její dosavadní předseda Tomáš Vandas, že budou její bývalí členové kandidovat za Dělnickou stranu sociální spravedlnosti. Tato strana na DS navazovala nejen personálně, ale i programově s tím, že revidovala některé kontroverzní formulace svého programu. Kontinuita platila i v oblasti zahraniční spolupráce, kdy DSSS navázala na dosavadní kontakty DS v rámci NPD a nadále je rozvíjela.

Jestliže se v prvním desetiletí 21. století upírá pozornost NPD, českého neonacistického hnutí a posléze i „nové“ DS především k boji proti kulturní a ekonomické globalizaci, proti nadnárodním finančním elitám a údajným strůjcům „Nového světového řádu“, po roce 2010 (a tím spíše v kontextu evropské migrační krize) se stále více obrací k problematice migrace, „islamizace“ a dalšímu z tradičních „nepřátel“ krajní pravice – EU, „Brusel“ označuje za Druhého, který brání zachování identity, svrchovanosti a kulturně-biologické substance evropských národů. Právě odpor proti migraci, údajné „islamizaci“ a opozice vůči souboru politik, institucí,

hodnot a idejí reprezentovaných „EU“ představuje jeden ze styčných bodů spolupráce NPD a DSSS.

V roce 2011, na samém sklonku Voigtova předsednictví v NPD, se obě strany rozhodly posvětit své spojenectví podpisem společného Manifestu z Riesy, ve kterém deklarovaly své sdílené pozice a cíle. Strany se kromě přeshraniční spolupráce na komunální úrovni v dokumentu mj. zavázaly ke spolupráci v oblasti propagace opatření proti migraci, kritice „systému EU“ či kampaních proti ozbrojeným konfliktům USA a NATO ve světě (NPD

DIE VOLKSUNION – DSSS 2011).

Text manifestu se však nezabývá citlivými otázkami týkajícími se sudetských Němců a Benešových dekretů. Přístup obou stran se v tomto aspektu jeví pragmaticky: zaměřit se na aktuální problémy, výbušnou otázku dekretů zbytečně neotevírat a odsunout do pozadí ve prospěch „důležitějších bojů“. Tomáš Vandas v roce 2011 k otázce Benešových dekretů uvedl: „*Tato otázka padla. Já jsem naše německé přátele informoval o tom, že otázka Benešových dekretů je pro nás uzavřená záležitost a že jsou součástí českého právního řádu. Dělnická strana nebude nikdy požadovat jejich zrušení. Současně jsem ale také při jednání řekl, že minulost nás nesmí rozdělovat a že se všichni společně musíme dívat dopředu*“ (DĚLNICKÉ LISTY 2011).

Kooperace mezi DSSS a NPD a jejich mládežnickými organizacemi přetrvávala i po změně vedení NPD. Úsilí DSSS po vzoru „seriózní radikality“ Holgera Apfela o vytvoření „příznivějšího obrazu strany“ potvrzují úsilí DSSS držet krok s proměnou kurzu svého zahraničního partnera (RATAJ – DLOUHÝ – HÁKA 2020: 262). V roce 2015 se DSSS stává členem Alliance for Peace and Freedom (TISKOVÉ CENTRUM DSSS 2015), Tomáš Vandas a další členové strany se posléze pravidelně setkávají se zástupci NPD na zasedáních této platformy.¹⁷

V druhé polovině druhé dekády tohoto století DSSS podobně jako NPD čelí propadu voličské podpory, úbytkem členů a výraznému poklesu mobilizačního potenciálu. Část bývalých členů DM/DSSS v parlamentních volbách v roce 2017 kandidovala za minoritní extremistickou stranu Národní demokracie.¹⁸ DSSS v roce 2018 rovněž opouští část bývalých aktivistů Dělnické mládeže, kteří následně zakládají hnutí Národní a sociální fronta (MINISTERSTVO VNITRA ČR 2019: 9). Partnerství DSSS a její mládežnické organizace

a NPD/JN v tomto kontextu rovněž ztrácí na své exkluzivitě. Nepočítáme-li neregistrované neonacistické organizace, byly DSSS a Dělnická mládež po řadu let výhradními partnery NPD/JN v České republice. V roce 2019 se pokusila iniciovat jednání o spolupráci s NPD Chomutovská organizace Národní demokracie vedená bývalým aktivistou Dělnické mládeže

(NÁRODNÍ DEMOKRACIE 2019).

Rovněž JN začala v posledních letech rozvíjet kontakty na nové subjekty z českého prostředí. V roce 2011 byla v rámci JN a českého neonacistického hnutí zahájena tradice česko-saských kulturních dnů, na kterých dnes participuje Dělnická mládež, ale i další extremistické organizace – Národní a sociální fronta, mládežnická organizace Národní demokracie či Mladí nacionalisté. Poslední ze zmiňovaných organizací se pravidelně účastní manifestací a kulturně-politických akcí extrémní pravice v Německu, včetně kongresů JN.

ZÁVĚR

Pohled do programatiky NPD v letech 1996–2021 ukazuje několik vzájemně se prolínajících a do popředí výrazně vystupujících požadavků. V popředí vystupuje vize společenského uspořádání jako *Volksgemeinschaft* (SRV. BOTSCH 2017), který rovněž zaujímá funkci prázdného signifikantu. K plnému rozvoji *Volksgemeinschaft* nemůže dojít v SRN, nýbrž v rámci znovuobnovené Německé říše či nového nástupnického státu v rámci (bílé) Evropy etnicky homogenních národních států.

Při zaujetí východisek Laclauovy teorie diskurzu, tento text staví na předpokladu, že identifikace nových antagonistů (Druhého, který ideál *Volksgemeinschaft* blokuje) a tím změn politického diskurzu NPD, pak představuje hlavní kritérium pro porozumění vazbám a aliancím, které tato strana buduje navenek, a tedy i spolupráci s českou extrémní pravici (SRV. LACLAU 2018).

„Nová“ NPD pod vedením Udo Voigta v druhé polovině devadesátých let volá po „znovusjednocení Německa“ a přepsání mapy poválečné Evropy. Cílem je nejen územní sjednocení Německa v rozsahu jeho „historicky vzrostlých hranic“, ale i jeho etnického sjednocení. *Volksgemeinschaft* jako společenství „krve a osudu“ v ideologii „nové“ NPD dosáhne svého

naplnění pouze tehdy, budou-li z ní vyloučeni ti, kdo biologicky k definovanému německému lidu nenáleží, a zároveň budou-li zahrnuti etničtí Němci žijící v oblastech mimo hranice SRN.

Když se NPD po Voigtově nástupu do vedení strany radikalizuje a otevírá spolupráci s krajně pravicovými subkulturami a neonacisty, dostává se do centra pozornosti českých neonacistů. Skrze již stávající vazby české extrémní pravice do Německa přes subkulturní prostředí se tak otevírá přímá spojnice k NPD.

Čeští neonacisté jsou však zpočátku přinejmenším částí německé extrémní pravice (včetně kruhů uvnitř NPD) chápáni jako spojenci jen doposud, souhlasí-li či rovnou podporují cíle Německa přepsat poválečné uspořádání Evropy a akceptují-li roli znovuobnovené Německé říše jako evropského hegemonu. To se však mění v kontextu posilování jiného antagonismu, kdy NPD kolem přelomu milénia začíná významněji brojit proti kapitalismu, politické a kulturní globalizaci a veškerým formám univerzalizmu a internacionalismu. Tyto fenomény jsou vnímány jako nový zdroj dislokace. V důsledku globalizace dochází podle NPD k odcizování německého *Volk* od jeho vlasti, tradic a kultury, k zániku tradičních forem výroby a životního stylu (NPD 2006). Údajné snahy skupinky mocných o zřízení světovlády (*One World / New World Order*) pak představují překážku dosažení vize autonomně se rozvíjející *Volksgemeinschaft* v intencích znovuobnovené Německé říše či jejího nástupnického státu.

S Udo Voigtem v čele mobilizuje NPD na odpor proti imaginární skupině světovládců jako Druhému, vůči kterému stojí jednotlivé evropské národy, potažmo Češi i Němci společně. V této konstelaci se v roce 2008 rodí i spolupráce mezi NPD a Dělnickou stranou, která později plynule přešla na její nástupnici Dělnickou stranu sociální spravedlnosti. Zatímco ještě v devadesátých letech by byla pro NPD spolupráce se stranou veřejně trvající na neprolomitelnosti Benešových dekretů těžko myslitelná, postupně se tyto podmínky mění. S posilováním antiglobalizačního diskurzu sílí nové antagonismy a dochází k přehlušení antagonismů dosavadních (SRV. NONHOFF 2017). NPD sice ještě po roce 2010 trvá na zrušení Benešových dekretů, význam tohoto požadavku však postupně klesá.

Autorka článku dochází k závěrům, že původní antiglobalizační diskurz NPD se během druhého desetiletí 21. století, a zejména pak v kontextu evropské migrační krize, dále modifikuje. V tomto bodě tato práce aktualizuje závěry 15 let staré studie Thomase Grumkeho (2006) o transnacionální spolupráci německé extrémní pravice, v níž autor zdůrazňoval antiglobalizační aspekt. V pozici Druhého vystupují výrazněji kromě velkokapitálu „bruselští technokraté“, média a proevropští liberálové. Spolupráce NPD a Dělnické strany sociální spravedlnosti se pak nese ve znamení boje proti EU, migraci, „islamizaci“ a za „bílou Evropu národů“.

NPD pod vedením Udo Voigta zažila několikaletý vzestup, jenž byl po roce 2010 vystřídán fází pozvolné dezintegrace trvající až doposud. V tomto kontextu se rozplývají i původní ambice této strany stát se vůdčí silou evropského hnutí nacionálních sil. Jednu z příčin je možné nalézt v současném vzestupu populistické radikální pravice, která se ve většině západních demokracií stává hlavním proudem. Extrémní pravice zůstává navzdory tomuto vývoji do značné míry marginální (MUDDE 2019: 164–165). Zejména v kontextu evropské migrační krize se NPD nedokázala prosadit v konkurenci jiných subjektů artikulujících obavy z migrace, eroze národních států a hrozby radikálního islamismu v Evropě. V kontextu vzestupu a následné radikalizace Alternative für Deutschland v Německu oslabila voličská podpora i mobilizační potenciál NPD, podobný vývoj je zřetelný i v ČR, kdy mobilizační potenciál DSSS v kontextu mobilizace protiislámského a protimigračního hnutí v druhé polovině druhého desetiletí 21. století výrazně převýšily jiné, výrazně euroskeptické a protimigrační subjekty.

POZNÁMKY

- 1 „Völkisch“ nacionalismus představuje součást ideologie nacionálního socialismu. Vychází z představy příslušnosti k národu jako k domnělé rase, kdy je cílem ustavení homogenního, biologicky definovaného národního společenství (*Volksgemeinschaft*).
- 2 V roce 2004 v rámci strategických debat rozšířila NPD svoji koncepci strategických pilířů o nový pilíř „boj o organizovanou vůli“ („*Kampf um den organisierten Willen*“). Ten spočívá v úsilí o sjednocení národních sil, ve snaze o prosazení „jednotné vůle“ pronárodních sil (Bundesamt für Verfassungsschutz 2005: 78).
- 3 „Freie Kräfte“ (v překladu „svobodné síly“) představuje strategicko-organizační koncept německého neonacistického hnutí, který vznikl v druhé polovině devadesátých let v reakci na sérii zákazů neonacistických organizací. Tento druh organizační struktury je založen na existenci na sobě nezávislých aktivistických buněk (tzv. Kameradschaften) o malém počtu členů, jež mají být koordinovány a po organizační a strategické stránce vedeny regionálně uznávanými charismatickými lidry (srv. Bundesamt für Verfassungsschutz

- 1996: 113, Schulze 2017: 159–163). Nová forma decentralizované organizace bez formálních struktur a členských legitimací měla za účel ztížit případný zákaz těchto organizací (Bundesamt für Verfassungsschutz 2005: 57).
- 4 V prosinci 2013 Holger Apfel ze své funkce odstoupil, důvodem mělo být nařčení ze sexuálního obtěžování kolegy (Sager 2013).
- 5 AfD získala v zemských volbách v Meklenbursku-Pomořansku v roce 2016 celkem 20,8% druhých hlasů a 18 mandátů (Bundeswahlleiter 2020: 13).
- 6 V rámci německé extrémní pravice zároveň stále zaznívají i nároky revize územních ztrát po první světové válce.
- 7 Upozornit lze také na četné využívání zastaralého pojmu „Tschechei“ jako označení pro Česko v programových dokumentech NPD (Evropský program NPD z roku 2003), tak ve stranickém tisku. Termín „Tschechei“ se v současné mluvené němčině běžně nepoužívá, a to z důvodu negativních konotací spjatých s obdobím nacistického Německa (obsazení území nacisty označovaného jako „Rest-Tschechei“ 14. 3. 1939).
- 8 Základy konspiračních teorií *New World Order (One World)* byly položeny už v padesátých letech 20. století v USA. Tyto teorie podle všeho odkazují na jeden z nejvýznamnějších antisemitských pamfletů 20. století – *Protokoly sionských mudrců*, který přináší údajné poselství o plánech Židů na světovládu. Na rozdíl od *Protokolů* však konspirační teorie *One World a New World Order* neoznačuje za jedině strůjce „spiknutí“ Židy, byť tyto teorie mají nevyhnutelně i silný antisemitský podtext (Baldauf 2015).
- 9 Podrobněji je však tento koncept rozpracován až v „Akčním programu pro lepší Německo“ z roku 2002, resp. po něm následujícím Programu evropské politiky z roku 2003.
- 10 Pojem „nová pravice“ (*nouvelle droite*) představuje intelektuální hnutí v rámci krajní pravice, jehož počátky se datují k think tanku Groupement de Recherche et d'Études pour la Civilisation Européenne založenému v roce 1968 ve Francii. Nová pravice analogicky k cílům tzv. nové levice usiluje o modernizaci a reformu základních pojmů a ideologie krajní pravice. Nová pravice se odvrací od konceptů „staré pravice“, jako je např. rasa, do popředí se pak dostává pojem „etnicity“ a „kulturní identity“. Namísto představ o biologicky dané nerovnosti mezi jednotlivými rasami představitelé nové pravice propagují *etnopluralismus*, tedy představu, že lidé spadají do etnických skupin, které jsou si rovnocenné a pro jejichž rozvoj a přežití je klíčové, aby zůstaly navzájem oddělené a nemísily se.
- 11 Navzdory skutečnosti, že NPD na svých webových stránkách nadále prezentuje APF jako eurostranu, není APF ani její nadace Europea Terra Nostra momentálně registrována Úřadem pro evropské politické strany a evropské politické nadace. Dne 13. 9. 2018 úřad rozhodl o výmazu APF z rejstříku, a to z toho důvodu, že strana neprokázala, že splňuje pozměněné podmínky registrace (Authority for European Political Parties 2018).
- 12 White power hudba představuje specifický hudební žánr, který je primárně definován svým sémantickým obsahem. White power hudba slouží jako nástroj šíření a komunikace ideologií extrémní pravice, představuje nástroj politické artikulace, vyznačuje se tím, že je produkována v prostředí extrémní pravice, a i k její konzumaci dochází převážně v rámci krajně pravicových hnutí.
- 13 Později se v německém prostředí označení „Nationaler Widerstand“ objevuje i v názvech aktivistických sítí a neonacistických organizací, např. v roce 2003 založený Nationaler Widerstand Dortmund (zakázán 2012).
- 14 Autonomní nacionalismus se formoval od roku 2003 jako nový proud uvnitř německého neonacistického hnutí. Tento proud se vyznačuje především přebíráním stylů, symboliky či strategií krajní levice s tím, že v popředí stojí více důraz na „akci“ a sebe prezentaci než na politický program (Schulze 2017: 303–304). Autonomní nacionalismus se následně uchytil i v českém prostředí, podrobněji viz (Vejvodová 2014).
- 15 Strana Der III. Weg vznikla v roce 2013 odštěpením od NPD. Členskou základnu této strany tvořili bývalí členové NPD/JN a zakázaných neonacistických organizací (zejm. bavorské Freies Netz Süd zakázané v roce 2014) zejména ze Saska a Bavorska. Der III. Weg se hlásí k ideologii nacionálního socialismu a odkazuje se k historickému odkazu „levicového“ nacionálně-revolučního křídla NSDAP. Tato strana neuznává platnost Benešových dekretů, volá po ustavení Německé říše včetně územních nároků na oblast bývalých Sudet, které považuje za neprávem okupované území.

- 16 Dlouholetá radní NPD z Chemnitzu Katrin Köhler následně figuruje jako jeden z kontaktních uzlů mezi DS/DSSS a NPD.
- 17 V roce 2017 uspořádala DSSS kongres APF v Brně, kterého se účastnili představitelé evropských krajně pravicových stran (Tiskové centrum DSSS 2017).
- 18 Vlastní rešerše.

ZDROJE

- A Apfel, Holger (2007): Liebe Kameradinnen und Kameraden! Vorwort des JN-Bundesvorsitzenden Holger Apfel. *Der Aktivist. Mitgliedzeitschrift der JN*, No. 1, s. 4.
- Authority for European Political Parties and European Political Foundations (2018): Decision of the Authority for European Political Parties and European Political Foundations of 13 September 2018 to remove Alliance for Peace and Freedom from the Register (2018/C 417/06), <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018D1116%2802%29>>.
- B Backes, Uwe – Steglich, Henrik (2007): Einleitung. In: Backes, Uwe – Steglich, Henrik (eds.): *Die NPD*. Baden-Baden: Nomos, s. 7–30.
- Backes, Uwe – Steglich, Henrik (ed.) (2007): *Die NPD*. Baden-Baden: Nomos.
- Baldauf, Johannes (2015): Jüdische Weltverschwörung, UFOs und das NSU-Phantom. *Bundeszentrale für politische Bildung*, 14. 10. 2015, <<https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/210327/juedische-weltverschwoerung-ufos-und-das-nsu-phantom>>.
- Blood & Honour Division Deutschland (2000): Chauvinismus oder Nationaler Befreiungskampf? *Blood & Honour Division Deutschland*, Vol. 9, s. 119.
- Botsch, Gideon (2012): *Die extreme Rechte in der Bundesrepublik Deutschland 1949 bis heute*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Botsch, Gideon (2017): *Wahre Demokratie und Volksgemeinschaft: Ideologie und Programmatik der NPD und ihres rechtsextremen Umfelds*. Wiesbaden: Springer VS.
- Brandstetter, Marc (2012): *Die NPD unter Udo Voigt: Organisation, Ideologie, Strategie*. Baden-Baden: Nomos, <<https://doi.org/10.5771/9783845238487>>.
- Bundesamt für Verfassungsschutz (1991): *Verfassungsschutzbericht 1990*. Bonn: Bundesministerium des Innern.
- Bundesamt für Verfassungsschutz (1996): *Verfassungsschutzbericht 1995*. Bonn: Bundesministerium des Innern.
- Bundesamt für Verfassungsschutz (2001): *Verfassungsschutzbericht 2000*. Berlin: Bundesministerium des Innern.
- Bundesamt für Verfassungsschutz (2005): *Verfassungsschutzbericht 2004*. Berlin: Bundesministerium des Innern.
- Bundesamt für Verfassungsschutz (2008): *Verfassungsschutzbericht 2007*. Berlin: Bundesministerium des Innern.
- Bundesamt für Verfassungsschutz (2013): *Verfassungsschutzbericht 2012*. Berlin: Bundesministerium des Innern.
- Bundesamt für Verfassungsschutz (2015): *Verfassungsschutzbericht 2014*. Berlin: Bundesministerium des Innern.
- Bundesamt für Verfassungsschutz (2016): *Verfassungsschutzbericht 2015*. Berlin: Bundesministerium des Innern.

- Bundesamt für Verfassungsschutz (2018): *Verfassungsschutzbericht 2017*. Berlin: Bundesministerium des Innern.
- Bundesamt für Verfassungsschutz (2021): *Verfassungsschutzbericht 2020*. Berlin: Bundesministerium des Innern.
- Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat (2019): Ausschluss der NPD von der staatlichen Parteifinanzierung beantragt. *Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat*, 19. 7. 2019, <<https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressemitteilungen/DE/2019/07/antrag-ausschluss-mpd-parteienfinanz.html>>.
- Bundeswahlleiter, der (2018): *Ergebnisse früherer Bundestagswahlen*. Wiesbaden: Der Bundeswahlleiter.
- Bundeswahlleiter, der (2020): *Ergebnisse früherer Landtagswahlen*. Wiesbaden: Der Bundeswahlleiter.
- Bundeswahlleiter, der (2021): Bundestagswahl 2021. *Der Bundeswahlleiter*, <<https://www.bundeswahlleiter.de/bundestagswahlen/2021/ergebnisse/bund-99.html>>.
- C Carstens, Frank (2008): Wenn aus Feinden Freunde Werden. Konfliktlinien bei den grenzüberschreitenden Kontakten deutscher und tschechischer Neonazis. In: Heinrich-Böll-Stiftung (ed.): *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung und das Kulturbüro Sachsen, s. 61–65.
- Céé, Vojtěch (2009): Specifika neonacistického hnutí skinheads na Liberecku. Bakalářská práce. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, <https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/33401/CeeV_Specifika%20neonacistického%20hnut%C3%AD%20skinheads%20na%20Liberecku_2009.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Č ČT 24 (2007): Mladí národní demokraté jsou registrovaní teprve od letošního zří. *Česká televize*, 9. 11. 2007, <<https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1464231-mladi-narodni-demokraty-jeou-registrovani-teprve-od-letosniho-zari>>.
- D Dělnické listy (2011): Listopadový režim už krachuje. *Dělnické listy*, Vol. 9, No. 31, s. 1.
- Deutscher Bundestag (2012): Antwort der Bundesregierung auf die Kleine Anfrage der Abgeordneten Ulla Jelpke, Dr. Lukrezia Jochimsen, Petra Pau, weiterer Abgeordneter und der Fraktion DIE LINKE. Drucksache 17/9120. 17. Wahlperiode. Berlin: Deutscher Bundestag.
- Distler, Jürgen (1997): „Wir wissen, wer wir sind und was wir wollen. Für den NPD-Parteivorsitzenden ist seine Partei die authentische nationale Partei in Deutschland.“ *Deutsche Stimme*, No. 66.
- Dornbrach, Pierre (2014): Eine Reise nach Prag. *Der Aktivist*, No. 1, s. 14–15.
- DS-TV (2018): „Der Kampf gegen die Völker Europas wird international geführt“ – Im Gespräch mit Udo Voigt. *Youtube*, 2. 2. 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=t_yC6lndSy4>.
- Durham, Martin (2010): White Hands across the Atlantic: The Extreme Right in Europe and the United States. In: Durham, Martin – Power, Margaret (eds.): *New Perspectives on the Transnational Right*. New York: Palgrave Macmillan, s. 149–170.
- E Enders, Carsten (2008): Europäische Vernetzung der rechtsextremen Szene. In: Heinrich-Böll-Stiftung (ed.): *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung und das Kulturbüro Sachsen, s. 68–83.
- F Ferger, Florian (2011): *Tschechische Neonazis: Ursachen rechter Einstellungen und faschistische Semantiken in Zeiten schnellen sozialen Wandels*. Stuttgart: Ibidem.
- G Gräfe, Sebastian (2017): *Rechtsterrorismus in der Bundesrepublik Deutschland. Zwischen erlebnisorientierten Jugendlichen, „Feierabendterroristen“ und klandestinen Untergrundzellen*. Baden-Baden: Nomos Verlag, <<https://doi.org/10.5771/9783845287577>>.

- Greven, Thomas (2006): Rechtsextreme Globalisierungskritik: Anti-globaler Gegenentwurf zu Neoliberalismus und Global Governance. In: Greven, Thomas – Grumke, Thomas (eds.): *Globalisierter Rechtsextremismus? Die extremistische Rechte in der Ära der Globalisierung*. Wiesbaden: VS Verlag, s. 15–29.
- Grumke, Thomas (2006): Die transnationale Infrastruktur der extremistischen Rechten. In: Greven, Thomas – Grumke, Thomas (eds.): *Globalisierter Rechtsextremismus? Die extremistische Rechte in der Ära der Globalisierung*. Wiesbaden: VS Verlag, s. 130–159.
- Grumke, Thomas (2016): „Sozialismus ist braun“: Rechtsextremismus, die soziale Frage und Globalisierungskritik. In: Braun, Stephan – Geisler, Alexander – Gerster, Martin (eds.): *Strategien der Extremen Rechten*. 2. Aufl. Wiesbaden: Springer VS, s. 141–159. <https://doi.org/10.1007/978-3-658-01984-6_7>.
- H Háka, Antonín (2016): Dělnická strana sociální spravedlnosti: postoj k systému. *Politické vědy*, No. 1, s. 224–250.
- Häusler, Alexander (2016): Themen der Rechten. In: Virchow, Fabian – Langebach, Martin – Häusler, Alexander (eds.): *Handbuch Rechtsextremismus*. Wiesbaden: Springer VS, s. 135–180. <https://doi.org/10.1007/978-3-531-19085-3_6>.
- Heinrich-Böll-Stiftung (ed.) (2008): *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung und das Kulturbüro Sachsen.
- Howarth, David (2013): *Poststructuralism and After: Structure, Subjectivity, and Power*. New York: Palgrave Macmillan.
- CH Charvát, Jan (2007): *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál.
- J JLO Sachsen (2001): Demonstration der Jungen Landsmannschaft Ostpreußen anlässlich des 8. Mai 1945 in Dresden. *Der Weisse Wolf Rundbrief für Kameraden*, Vol. 3, s. 5.
- K Kalibová, Klára – Cakl, Ondřej (2008): Rechtsextreme Aktionsformen in Tschechien: Themen, Szenen, Personen. In: Heinrich-Böll-Stiftung (ed.): *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung und das Kulturbüro Sachsen, s. 93–123.
- Krebs, Pierre (2012): *Fighting for the Essence Western Ethnocide or European Renaissance?* London: Arktos.
- L Laclau, Ernesto (2015a): Discourse (1993). In: Howarth, David (ed.): *Ernesto Laclau: Post-Marxism, populism and critique*. Oxon: Routledge, s. 23–29.
- Laclau, Ernesto (2015b): Dislocation and capitalism, social imaginary and democratic revolution (1990). In: Howarth, David (ed.): *Ernesto Laclau: Post-Marxism, populism and critique*. Oxon: Routledge, s. 30–65.
- Laclau, Ernesto (2018): *On populist reason*. New York: Verso.
- Laclau, Ernesto – Mouffe, Chantal (2014): *Hegemonie a socialistická strategie: za radikálně demokratickou politiku*. Praha: Karolinum.
- Lamprecht, Erik (2009): Moravské právo na sebeurčení. *Dělnická mládež*, 21. 9. 2009. <https://web.archive.org/web/20090930093758/http://www.delnickamladez.cz/report-21_9_09>.
- M Maergerle, Anton (2009): Die Internationale der Nationalisten: Verbindungen bundesdeutscher Rechtsextremisten – am Beispiel von NPD/JN – zu Gleichgesinnten in ausgewählten osteuropäischen Staaten. In: Braun, Stephan – Geisler, Alexander – Gerster, Martin (eds.): *Strategien der Extremen Rechten*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, s. 461–473.
- Mareš, Miroslav (2003): *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal.
- Mareš, Miroslav (2005): *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií.

Mareš, Miroslav (2008): Die ideologische Verankerung des tschechischen Rechtsextremismus. In: Heindrich-Böll-Stiftung (ed.): *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung und das Kulturbüro Sachsen, s. 36–43.

Mareš, Miroslav – Vejvodová, Petra (2010): Dělnická strana: profil české pravicově extremistické strany. *Rexter. Časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu*, No. 2, s. 42–74.

Mareš, Miroslav – Vejvodová, Petra (2011): Transnacionální dimenze soudobého českého neonacismu. *Mezinárodní vztahy*, Vol. 46, No. 1, s. 75–90.

Marchart, Oliver (2017): Die Diskursanalyse der Essex School. Modell und Methode. In: Marchart, Oliver (ed.): *Ordnungen des Politischen*. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, s. 57–80, <https://doi.org/10.1007/978-3-658-17259-6_4>.

Marttila, Thomas (2016): *Post-Foundational Discourse Analysis. From Political Difference to Empirical Research*. London: Palgrave Macmillan, <<https://doi.org/10.1057/978113753840>>.

Ministerstvo vnitra ČR (2019): *Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2018*. Praha: MV ČR, Odbor bezpečnostní politiky, <<https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

Mladí nacionalisté (2021): Stanovy. *Mladí nacionalisté*, <<http://www.mladinacionaliste.cz/stanovy>>.

Mudde, Cas (2019): *The Far Right Today*. Cambridge: Polity Press.

Müller, Maik (2020): Auf dem Weg in die Diktatur? NPD bekräftigt Bekenntnis zur Meinungsfreiheit! *NPD. Die soziale Heimatpartei*, 18. 3. 2020, <<https://npd.de/2020/03/auf-dem-weg-in-die-diktatur-mpd-bekraeftigt-bekennnis-zur-meinungsfreiheit/>>.

N

Nejvyšší správní soud (2010): Rozsudek jménem republiky ze dne 17. února 2010. Pst 1/2009-348. Brno.

Nonhoff, Martin (2017): Antagonismus und Antagonismen – hegemonietheoretische Aufklärung. In: Marchart, Oliver (ed): *Ordnungen des Politischen*. Wiesbaden: Springer VS, s. 81–102, <https://doi.org/10.1007/978-3-658-17259-6_5>.

NPD (1997): *Parteiprogramm*. 1. Aufl. Stuttgart: NPD-Parteivorstand.

NPD (1999): Erklärung des NPD-Parteivorstandes: Keine Mark für politische Erpresser! Stuttgart: Parteivorstand der NPD, 14. 12. 1999.

NPD (2002): *Aktionsprogramm für ein besseres Deutschland*. Berlin: NPD-Parteivorstand.

NPD (2003): *Europäische Freiheit statt US-Imperialismus: Europawahlprogramm 2004 der Nationaldemokratischen Partei Deutschlands (NPD)*. Berlin: Nationaldemokratische Partei Deutschlands.

NPD (2006): Politisches Lexikon. *Nationaldemokratische Partei Deutschlands*, 13. 4. 2006, <https://web.archive.org/web/20060712195241/http://www.npd.de/index.php?sek=0&pfad_id=31&seite_id=30&vid=398>.

NPD (2010): *ARBEIT. FAMILIE. VATERLAND. Das Parteiprogramm der Nationaldemokratischen Partei Deutschlands (NPD)*. 1. Aufl. Berlin: Nationaldemokratische Partei Deutschlands. Začátek formulářeKonec formuláře

NPD (2013): *ARBEIT. FAMILIE. VATERLAND. Das Parteiprogramm der Nationaldemokratischen Partei Deutschlands (NPD)*. 2. Aufl. Berlin: Nationaldemokratische Partei Deutschlands, <https://npd.de/Parteiprogramm_NPD.pdf>.

NPD (2021): Programm zur Bundestagswahl. *NPD. Die soziale Heimatpartei*, <<https://npd.de/wahlprogramm-2021/>>.

NPD (s.d.): *Der Islam. Ursprung. Erscheinungsformen. Problematik: Ein Beitrag zur Frage: Gehört der Islam zu Deutschland?* Berlin: Nationaldemokratische Partei Deutschlands.

- NPD Die Volksunion – DSSS (2011): Manifest z Riesy o porušování lidských práv, <<http://www.dokumenty.dsss.cz/manifest-riesa.pdf>>.
- NSU Watch (2015): Protokoll 199. Verhandlungstag. 22. April 2015. *NSU Watch*, 22. 4. 2015, <<https://www.nsu-watch.info/2015/04/protokoll-199-verhandlungstag-22-april-2015/>>.
- O Odpor.org (2005a): Evropa podporuje Čechy proti Riegerovi. *Odpor.org*, 16. 8. 2005, <<https://web.archive.org/web/20071030171512/http://www.odpor.org/index.php?page=clanky&kat=3&clanek=267>>.
- Odpor.org (2005b): My Wunsiedel bojkotovat nebudeme! *Odpor.org*, 10. 8. 2005, <<https://web.archive.org/web/20071030171507/http://www.odpor.org/index.php?page=clanky&kat=3&clanek=264>>.
- Odpor.org (2007): Návštěva u NPD Sasko. *Odpor.org*, 5. 12. 2007, <<https://web.archive.org/web/20100620125227/http://odpor.org/index.php?page=clanky&kat=3&clanek=727>>.
- Odpor.org (2008): Vzpomínkový průvod Drážďanami, jednání s NPD a mnohem více. *Odpor.org*, 21. 2. 2008, <<https://web.archive.org/web/20080225193808/http://www.odpor.org/index.php?page=clanky&kat=&clanek=765>>.
- Odpor.org (2009): Základní úmluva mezi českými a německými kamarády. *Odpor.org*, 3. 4. 2009, <https://web.archive.org/web/20090415000000*/http://odpor.org/index.php?page=clanky&kat=&clanek=952>.
- P Pfahl-Thraughber, Armin (2008): *Der „zweite Frühling“ der NPD: Entwicklung, Ideologie, Organisation und Strategie einer Rechtsextremistischen Partei*. Köln: Konrad Adenauer Stiftung.
- Pfahl-Traughber, Armin (2016): Die „alte“ und die „neue“ NPD: Eine vergleichende Betrachtung zum Gefahrenpotential und Profil. In: Braun, Stephan – Geisler, Alexander – Gerster, Martin (eds.): *Strategien der Extremen Rechten*. 2. Aufl. Wiesbaden: Springer VS, s. 55–75, <https://doi.org/10.1007/978-3-658-01984-6_3>.
- Pfahl-Thraughber, Armin (2018): Deutsche Volksunion (DVU). In: Decker, Frank – Neu, Viola (eds.): *Handbuch der deutschen Parteien*. 3. erw. Aufl. Wiesbaden: Springer VS, s. 292–298.
- Prokúpková, Vendula (2021): *Spolupráce německých a českých krajně-pravicových stran po roce 1989. Od protiněmeckých tendencí SPR-RSČ k česko-německému přátelství DSSS*. Dizertační práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd.
- R Raabe, Jan (2008): Grenzüberschreitende Bruderschaft: Rechtsrock und Musikhandel. In: Heinrich-Böll-Stiftung (ed.): *Gefährliche Liebschaften: Rechtsextremismus im kleinen Grenzverkehr*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung und das Kulturbüro Sachsen, s. 84–92.
- Rataj, Jan – Dlouhý, Miloš – Háka, Antonín (2020): *Proti systému: Český radikální konzervativismus, fašismus a nacionální socialismus 20. a 21. století*. Praha: Auditorium.
- S Sager, Thomas (2013): Braunes Scherbengericht. *Blick nach Rechts*, 23. 12. 2013, <<https://www.bnr.de/artikel/hintergrund/braunes-scherbengericht>>.
- Schedler, Jan (2011): „Modernisierte Antimodern“: Entwicklung des organisierten Neonacismus 1990–2010. In: Schedler, Jan – Häusler, Alexander (eds.): *Autonome Nationalisten. Neonazismus in Bewegung*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, s. 17–35.
- Schmidt, Ina – Mareš, Miroslav (2018): Transformationserfahrungen als Voraussetzung rechtsextremer Mobilisierungserfolge in Sachsen und Tschechien. *Kriminalistik*, Vol. 72, No. 4, s. 228–233.
- Schulze, Christoph (2016): Das Säulenkonzept der NPD. In: Braun, Stephan – Geisler, Alexander – Gerster, Martin (eds.): *Strategien der Extremen Rechten*. 2. Aufl. Wiesbaden: Springer VS, s. 77–100, <https://doi.org/10.1007/978-3-658-01984-6_4>.
- Schwemmer, Jürgen (2008): 70 Jahre Münchner Abkommen. *Deutsche Stimme*, No. 9, s. 25.

- Slačálek, Ondřej – Charvát Jan (2019): Setkávání na okrajových scénách. Průsečky politického a subkulturního radikalismu v polistopadovém Česku. *Český lid*, Vol. 106, No. 1, s. 107–126, <<https://doi.org/10.21104/CL.2019.1.06>>
- T Tiskové centrum DSSS (2015): DSSS přijata do celoevropské národní strany APF. Vandas po boku Voigta, Griffina a Fioreho. *Dělnická strana sociální spravedlnosti*, 19. 6. 2015, <http://www.dsss.cz/dsss-prijata-do-celoevropske-narodni-strany-apf_-vandas-po-boku-voigta_-griffina-a-fioreho>.
- Tiskové centrum DSSS (2017): Kongres APF v Brně: Evropa se musí stát pevností. *Dělnická strana sociální spravedlnosti*, 20. 11. 2017, <http://www.dsss.cz/kongres-apf-v-brne_-evropa-se-musi-stat-pevnosti>.
- Torfin, Jacob (2005): Discourse Theory: Achievements, Arguments, and Challenges. In: Howarth, David – Torfin, Jacob (eds.): *Discourse theory in European politics: identity, policy, and governance*. Houndmills: Palgrave Macmillan, s. 1–32.
- V Vandas, Tomáš (2008): Festival národů, Altenburg (Německo). Projev Tomáše Vandase, předsedy DS. *Dělnická strana*, 13. 9. 2008, <<https://web.archive.org/web/20080913120632/http://www.delnickastrana.cz/>>.
- Vejvodová, Petra (2011): Neonacismus. In: Bastl, Martin – Mareš, Miroslav – Smolík, Josef – Vejvodová, Petra: *Krajní pravice a krajní levice*. Praha: Grada, s. 139–196.
- Vejvodová, Petra (2014): *Transnational forms of contemporary neo-nazi activity in Europe from the perspective of czech neo-nazis*. Brno: Masaryk university, Faculty of social studies, International institute of political science.
- Virchow, Fabian (2008) Will die NPD ein „Viertes Reich“? In: Virchow, Fabian – Dornbusch, Christian (eds.): *88 Fragen und Antworten zur NPD*. Schwalbach: Wochenschau Verlag, s. 59–61.
- W Weißgerber, Christian E. (2020): *Moje vlast! Proč jsem byl neonacista*. Brno: Host.

NOTE

This work was supported by the Center for the Transdisciplinary Research of Violence, Trauma and Justice (also known by the acronym VITRI), Charles University (project number: UNCE/HUM/009). The author would like to thank all the reviewers of this manuscript for their suggestions and comments, and also thanks Mgr. Jan Charvát, PhD from the Faculty of Social Sciences of Charles University and the researchers of the Emil Julius Gumbel Forschungsstelle Antisemitismus und Rechtsextremismus at the Moses Mendelssohn Zentrum Europäisch-Jüdische Studien Universität Potsdam for providing archival materials.

AUTHOR BIOGRAPHY

Vendula Prokúpková studied Gender Studies at the Faculty of Humanities, Charles University, and Political Science at the Faculty of Social Sciences, Charles University. She also underwent research stays at the Moses Mendelssohn Zentrum für europäisch-jüdische Studien in Potsdam and Heinrich-Heine Universität in Düsseldorf. In her dissertation, Prokúpková focused on the relations between the Czech and German far right after 1989. Her further research focuses on social movements, subcultures and political violence.